

Η Αριστερά απέναντι στα ιδιωτικά Πανεπιστήμια

“Δεν βόσκει κανείς ατιμώρητος στα λιβάδια της αστικής τάξης, δεν σπουδάζει ατιμώρητος στα πανεπιστήμιά της, δεν διαβάζει ατιμώρητος τα βιβλία της, δεν χρησιμοποιεί ατιμώρητος τις επιστήμες της... σχεδόν ανεπαίσθητα, καταπίνει το δηλητήριό της, παραλύει...”

Karin Struck, Ταξική Αγάπη (1)

Αναδημοσίευση από το commune.org.gr

του Χρήστου Βαλλιάνου

«... Η βία της άκρας αριστεράς στα Πανεπιστήμια δεν είναι νορμάλ, είναι μια ζοφερή πραγματικότητα, κι ένας ακόμα από τους λόγους που η ανάγκη ίδρυσης μη κρατικών πανεπιστημίων είναι ακόμα πιο επιτακτική. Για να απαλλαγούμε από όλες αυτές τις νοοτροπίες. Με το νόμο αυτό, κάπου τελειώνει το τελευταίο άπαρτο κάστρο της άκρας αριστεράς στην Ελλάδα. Δεν τους έχει μείνει άλλο». (Α. Γεωργιάδης, συνέντευξη στον Status FM, 26/1/24) (2)

Το ενδιαφέρον του συγκεκριμένου αποσπάσματος της συνέντευξης αυτής του Α.Γ. έγκειται στο γεγονός ότι ο αντιπρόεδρος του κυβερνώντος κόμματος, με τη γνωστή έπαρση και το στυλ «να τα πούμε έξω από τα δόντια» που τον διακρίνει, εκστόμισε κάποιες αλήθειες, τις οποίες βεβαίως φρόντισε να τις διαστρέψει έτσι ώστε να είναι συμβατές με τις σκουριασμένες εμφυλιοπολεμικές ιδέες του. Ακόμα όμως κι έτσι, οι θέσεις αυτές αποκαλύπτουν κάποιες σχετικά άγνωστες αλλά και κρίσιμες πλευρές της αντιπαράθεσης σε σχέση με τα ιδιωτικά Πανεπιστήμια, και ως τέτοιες έδωσαν την αφορμή για τη γραφή αυτού του άρθρου.

Αυτό που ομολογεί εμμέσως εδώ ο Α. Γ. χωρίς να το παραδέχεται ευθέως, είναι ότι ακόμα και σήμερα, σαράντα χρόνια μετά την

αρχική εισαγωγή των ιδεών του νεοφιλελευθερισμού στην ελληνική πολιτική ζωή, προς τα τέλη της πρώτης κυβερνητικής θητείας του ΠΑΣΟΚ, και τη σταδιακή εμπέδωσή τους στο σώμα του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού, και τη διάχυσή τους σε όλο το εύρος του πολιτικού φάσματος, μέχρι τη σημερινή απόλυτη κυριαρχία μιας ακραιφνώς νεοφιλελεύθερης ΝΔ, τα ελληνικά πανεπιστήμια απέχουν πολύ από το να συγχρονίζονται με τη γενική εικόνα.

Πιστεύω ότι αυτό που εξοργίζει τον Α.Γ. δεν είναι κάποια μεμονωμένα περιστατικά βίας που μπορούμε να εντοπίσουμε στους πανεπιστημιακούς χώρους, προερχόμενα από αντιεξουσιαστικές ή άλλες ομάδες, και που σχεδόν πάντα έχουν χαρακτήρα απάντησης σε αυταρχικές κυβερνητικές ή πρυτανικές πρακτικές. Αυτό που τον εξοργίζει είναι μάλλον το γεγονός ότι ο συνολικός πολιτικός συσχετισμός μέσα στα ΑΕΙ, ακόμα και σε συνθήκες πλειοψηφικής κυριαρχίας της ΔΑΠ, είναι τέτοιος που δεν επιτρέπει στα κυβερνητικά επιτελεία να προχωρήσουν στη συντριβή των αντιστάσεων που αναπτύσσονται διαχρονικά μέσα στα πανεπιστήμια, αν και σε διαφορετικές μορφές και κλίμακα, ανάλογα με τη γενικότερη συγκυρία. Με μια άλλη διατύπωση, θα λέγαμε ότι αυτό που εξοργίζει τον Α.Γ. είναι το γεγονός ότι ακόμα και αυτή η εύθραυστη ηγεμονία μιας κάποιας εκδοχής της αριστεράς που χαρακτήριζε το πανεπιστήμιο της μεταπολίτευσης (και η οποία πήγαζε πριν απ' όλα από ένα μαζικό, έντονα πολιτικοποιημένο, και καταξιωμένο στη λαϊκή συνείδηση, φοιτητικό κίνημα) στο διάστημα των πενήντα χρόνων που μεσολάβησαν μέχρι σήμερα, ενώ έχει δεχτεί σοβαρά πλήγματα, αφού εν τω μεταξύ χρεωκόπησαν τα αντίστοιχα οράματα του σοβιετικού ή του κινέζικου «σοσιαλισμού», του ευρωκομμουνισμού, κτλ, δεν έχει (ακόμα) παραχωρήσει τη θέση της σε μια ηγεμονία των ιδεών του (νέο)φιλελευθερισμού, που μέσα στα Πανεπιστήμια παραμένουν σε μεγάλο βαθμό ανυπόληπτες.

Θα μπορούσε εδώ να ρωτήσει κανείς: είναι λοιπόν τόσο σημαντικό πρόβλημα αυτή η πάλαι ποτέ ηγεμονία των ιδεών της αριστεράς, της αμφισβήτησης, ή του φιλελευθερισμού μέσα στα πανεπιστήμια, μήπως δεν είναι το κύριο πρόβλημα η ποιότητα των παρεχόμενων

γνώσεων, η αντιστοίχισή τους με τις «ανάγκες της οικονομίας και της κοινωνίας», και εν πάση περιπτώσει, με ποιον τρόπο η ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων θα μπορούσε να οδηγήσει στην εξάλειψη κάθε ίχνους των ενοχλητικών αριστερών ιδεών μέσα στα ΑΕΙ, ή τέλος πάντων, στην άλωση του τελευταίου άπαρτου κάστρου της άκρας αριστεράς, κατά τον Α.Γ.;

Θα ξεκινήσουμε με το δεύτερο ερώτημα, για το οποίο η απάντηση είναι σχετικά εύκολη, παρ' όλον ότι ο ίδιος ο Α.Γ. αποφεύγει να δώσει κάποια εξήγηση.

Σύμφωνα με τις επίσημες κυβερνητικές διαβεβαιώσεις, η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων δεν πρόκειται να οδηγήσει σε μείωση της κρατικής χρηματοδότησης της δημόσιας ανώτατης εκπαίδευσης, ούτε και σε μείωση του αριθμού των εισακτέων φοιτητών /τριών. Ο ίδιος ο Πρωθυπουργός δήλωνε πρόσφατα ότι η αναβάθμιση και βελτίωση των δημόσιων πανεπιστημίων παραμένει πάντα μια από τις προτεραιότητές της κυβέρνησής του.

Ωστόσο, έχουμε κάθε λόγο να είμαστε επιφυλακτικοί απέναντι σε αυτές τις διαβεβαιώσεις. Οι εκθέσεις του Συμβουλίου διοίκησης του Μετσόβιου Πολυτεχνείου(3) και της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Κρήτης που δημοσιοποιήθηκαν πρόσφατα δίνουν μια διαμετρικά αντίθετη εικόνα σε σχέση με τις επίσημες διαβεβαιώσεις: οι κρατικές επιχορηγήσεις των δυο αυτών ΑΕΙ έχουν μειωθεί στη διάρκεια της τελευταίας δεκαπενταετίας (2009-2024) σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50%, ενώ παράλληλα έχει μειωθεί σημαντικά ο αριθμός των διδασκόντων, του ερευνητικού προσωπικού, και των διοικητικών υπαλλήλων. Με σχετική βεβαιότητα μπορούμε να προβλέψουμε ότι με την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων η τάση αυτή δεν πρόκειται να αντιστραφεί. Εξ άλλου, ο ίδιος ο Α.Γ. που περηφανεύεται για το ότι δεν μασάει τα λόγια του, στην παραπάνω συνέντευξη μας εξηγούσε ότι «όταν κάποιος πρύτανης διαφωνήσει με την ηλεκτρονική διαδικασία των εξετάσεων των μαθημάτων και ταυτόχρονα αμυνθεί στο να φέρει την αστυνομία στο Πανεπιστήμιο για να αντιμετωπιστεί η κατάληψη, εκεί θα μπορούσε το Υπουργείο Παιδείας να διερευνήσει άλλους τρόπους διαχείρισης, όπως είναι το θέμα της

χρηματοδότησης στο πανεπιστήμιο»(4). Η χρηματοδότηση των Πανεπιστημίων από τον δημόσιο προϋπολογισμό γίνεται μ' αυτό τον τρόπο μέσω πειθάρχησης των πρυτανικών αρχών και της πανεπιστημιακής κοινότητας συνολικά. Το ότι αυτό σημαίνει ουσιαστικά κατάλυση του αυτοδιοίκητου των ΑΕΙ είναι βεβαίως άνευ ιδιαίτερης σημασίας για τον κ. Υπουργό.

Αυτό που έχει για μας σημασία είναι να δούμε πώς εννοούν κάποιοι κυβερνητικοί τη διαπάλη των ιδεών και την ανατροπή των δυσμενών γι' αυτούς ιδεολογικών συσχετισμών (στο βαθμό που αυτοί εξακολουθούν να υφίστανται, και όπου τέλος πάντων υφίστανται) μέσα στο Πανεπιστήμιο: Διαβάζοντας «μέσα από τις γραμμές», καταλαβαίνουμε ότι η ανατροπή αυτή, αφού όλες οι άλλες μέθοδοι (διαγραφές φοιτητών, Πανεπιστημιακή Αστυνομία, κλπ.) δεν αποδίδουν τα αναμενόμενα μπορεί κατά τον Α.Γ. να προκύψει μέσα από τη συνεχή περιθωριοποίηση του δημόσιου Πανεπιστημίου, την αδυναμία του να ανταπεξέλθει στον ανταγωνισμό με τα μη κρατικά Πανεπιστήμια, και τη μέχρι στραγγαλισμό συρρίκνωση της κρατικής χρηματοδότησής του, στην περίπτωση μη συμμόρφωσής του προς τα φιλελεύθερα πρότυπα.

Προκειμένου να απαντήσουμε στο πρώτο ερώτημα (γιατί είναι τόσο σημαντικό το ποιες ιδέες – επομένως και ποιες πρακτικές – ηγεμονεύουν μέσα στο Πανεπιστήμιο) θα πρέπει να προσφύγουμε σε κάποιες αναλύσεις, που ήταν πάντα μειοψηφικές στην αριστερά, και που σήμερα έχουν μάλλον παραδοθεί στη λήθη. Αναλύσεις που αναφέρονται στο ρόλο της εκπαίδευσης ως ιδιαίτερου μηχανισμού του αστικού κράτους, όπως και στις αντιθέσεις που αναπτύσσονται στο εσωτερικό της από τον ίδιο το ρόλο που της ανατίθεται.

Ας θυμίσουμε λοιπόν ότι η εκπαίδευση αποτελεί έναν ιδιαίτερο (καθότι δομικά χωρισμένο από τη σφαίρα της παραγωγής και τους λοιπούς μηχανισμούς του αστικού κράτους) εξαιρετικά κρίσιμο για την αναπαραγωγή ενός σύγχρονου κοινωνικού σχηματισμού κρατικό μηχανισμό, με βασικό ρόλο τη δημιουργία ατόμων ικανών και πρόθυμων να στελεχώσουν τις θέσεις εργασίας που δημιουργεί ο δεδομένος κοινωνικός καταμερισμός εργασίας. Σε μια

καπιταλιστικά οργανωμένη οικονομία και κοινωνία, όπως η σημερινή ελληνική, ο κοινωνικός καταμερισμός εργασίας μορφοποιείται σε μια ιεραρχική δομή οργανωμένη κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η αναπαραγωγή σχέσεων ταξικής εξουσίας και εκμετάλλευσης. Προκειμένου λοιπόν να προετοιμαστούν οι μικροί μαθητές να στελεχώσουν τις θέσεις εργασίας που τους περιμένουν στην έξοδό τους από το σχολικό μηχανισμό, θα πρέπει να εξοπλιστούν τόσο με τις κατάλληλες τεχνικές γνώσεις και δεξιότητες που απαιτεί η συγκεκριμένη θέση (αλλά και οι παρόμοιες που θα κληθούν να υπηρετήσουν στη διάρκεια του επαγγελματικού τους βίου), όσο και με τις αντίστοιχες ιδέες και συμπεριφορές που είναι απαραίτητες για την άσκηση των καθηκόντων που πηγάζουν από τη δεδομένη θέση(5).

Έτσι λοιπόν, αυτοί που προορίζονται να στελεχώσουν τις κατώτερες θέσεις στην πυραμίδα της κοινωνικής ιεραρχίας θα πρέπει να είναι εκπαιδευμένοι στις αξίες της πειθαρχίας, του σεβασμού των ανωτέρων, της τήρησης των υποχρεώσεών τους, όπως επίσης να αποδέχονται ως φυσική και αυτονόητη την υφιστάμενη κοινωνική τάξη πραγμάτων, τον καταμερισμό εργασίας σε διευθύνοντες και διευθυνόμενους, σε χειρώνακτες και πνευματικά εργαζόμενους, κοκ. Ιδανικά, τα άτομα αυτά θα πρέπει να μάθουν να εκτιμούν την αξία της χειρωνακτικής εργασίας και τους καρπούς των κόπων τους, να είναι ολιγαρκείς και ευτυχείς με τις πενιχρές απολαβές τους και ευγνώμονες απέναντι στον εργοδότη, την πατρίδα και το θεό τους.

Αντίστοιχα, αυτοί που προορίζονται να καταλάβουν τις ανώτερες θέσεις της κοινωνικής ιεραρχίας θα πρέπει, εκτός από τις απαραίτητες τεχνικές γνώσεις, το κριτικό πνεύμα, την ικανότητα ανάληψης πρωτοβουλιών, να διαθέτουν και τα αναγκαία ηγετικά προσόντα της διοίκησης των υφισταμένων τους, πράγμα που σημαίνει ότι θα πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογούν την εργασία τους, να επιβραβεύουν τους πιο αποδοτικούς, αλλά και να επιβάλλουν ποινές σε όσους παραμελούν τα καθήκοντά τους ή υποκύπτουν σε πειθαρχικά παραπτώματα. Ιδανικά, θα πρέπει τα άτομα αυτά, να είναι σε θέση να λαμβάνουν τις γνωστές

«δύσκολες αποφάσεις», όταν πχ. θα πρέπει να επιλέξουν ανάμεσα στο συμφέρον του οργανισμού του οποίου φέρουν την ευθύνη, και το ατομικό συμφέρον κάποιων εργαζόμενων που σε μια καμπή της οικονομικής συγκυρίας θα κριθούν πλεονάζοντες και δυσβάστακτο φορτίο.

Με δυο λόγια, τα άτομα που θα στελεχώσουν τις διάφορες θέσεις του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας θα πρέπει, εκτός των άλλων προσόντων τους, να είναι φορείς της κυρίαρχης αστικής ιδεολογίας, με τις ιδιαίτερες μορφές που εμφανίζεται αυτή ανάλογα με την ταξική θέση των υποκειμένων. Μάλιστα, έχουμε σοβαρούς λόγους να πιστεύουμε ότι η εγχάραξη της κυρίαρχης ιδεολογίας (του αρμόζοντος κώδικα συμπεριφοράς) στους εκπαιδευόμενους, τουλάχιστον της κατώτερης και της μέσης βαθμίδας, αποτελεί μια λειτουργία κρίσιμότερη από τη μετάδοση των σχετικών γνώσεων. Σε πολλές δε περιπτώσεις, όπως πχ στο μάθημα των θρησκευτικών ή της (εθνικής) ιστορίας, όπου γνώσεις και μύηση σε κώδικα συμπεριφοράς είναι στοιχεία αξεδιάλυτα μεταξύ τους αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές: Αυτό που μένει από τα μαθήματα αυτά δεν είναι οι λεπτομέρειες της ιστορίας του έθνους ή της Καινής Διαθήκης, αλλά η διαμόρφωση χαρακτήρων θεοσεβούμενων και φιλοπάτριδων.

Ακριβώς γι' αυτό, ακριβώς δηλ. επειδή η κρίσιμη πλευρά της εκπαίδευσης είναι η εγχάραξη στα κεφάλια των εκπαιδευόμενων και η εμπέδωση της κυρίαρχης ιδεολογίας, είναι σωστό να μιλάμε, όπως πρότεινε ο Λ. Αλτουσέρ, για την εκπαίδευση ως ιδεολογικό μηχανισμό του κράτους. Και παραπέρα, να συνδέουμε την πιθανή δυσλειτουργία ή την κρίση του εκπαιδευτικού μηχανισμού με την αδυναμία του να μεταδώσει στον επιθυμητό βαθμό (και επομένως να αναπαράξει) στους εκπαιδευόμενους την κυρίαρχη ιδεολογία. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε εδώ ότι μια τέτοια πιθανή αδυναμία του εκπαιδευτικού μηχανισμού ή τμήματός του δεν προκύπτει ως αποτέλεσμα κάποιων ατελειών ή ελλείψεων του, αλλά κατά βάση είναι αποτέλεσμα κοινωνικών, πολιτικών και ιδεολογικών συγκρούσεων που αναπτύσσονται εντός και εκτός της εκπαίδευσης,

συγκρούσεων που οδηγούν στο να γίνεται ορατή στα μάτια των εκπαιδευόμενων η αναντιστοιχία μεταξύ κυρίαρχης ιδεολογίας και κοινωνικής πραγματικότητας. Οι κοινωνικές συγκρούσεις αποκτούν χαρακτήρα τροχοπέδης της ιδεολογικής λειτουργίας των εκπαιδευτικών μηχανισμών, δυσχεραίνουν δηλ. τη μετάδοση της κυρίαρχης ιδεολογίας στους εκπαιδευόμενους και με αυτή ακριβώς την έννοια μπορούμε να μιλάμε για κρίση της εκπαίδευσης.

Αυτή ήταν η περίπτωση του ελληνικού Πανεπιστημίου της μεταπολίτευσης. Οι αντιδημοκρατικές δομές με την καθηγητική αυθεντία και τους επιμελητές – υπηρέτες, το ίδιο το συντηρητικό και σε μεγάλο βαθμό ανυπόληπτο, λόγω της συνεργασίας του με τη χούντα, καθηγητικό κατεστημένο, τα παλιομοδίτικα προγράμματα σπουδών, με τα άδεια αμφιθέατρα, σημάδι του μηδενικού ενδιαφέροντος των φοιτητών για το περιεχόμενο των παραδόσεων, αλλά και η γεροντοκρατία του τότε καραμανλικού καθεστώτος από τη μια μεριά, έρχονταν σε πλήρη αντίθεση με το φοιτητικό κίνημα της εποχής και την αναζήτηση μιας «δημοκρατικής πορείας», σε ρήξη με το «αμαρτωλό παρελθόν».

Οι διαδοχικές εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις των επόμενων χρόνων (ο «αστικός εκσυγχρονισμός, που ξεκίνησε η Καραμανλική δεξιά, και ολοκλήρωσε το ΠΑΣΟΚ της δεκαετίας του '80) αποσκοπούσαν ακριβώς στην υπέρβαση αυτής της κρίσης του Πανεπιστημίου, στην αποκατάσταση της ιδεολογικής λειτουργίας του, και σε τελική ανάλυση, στην αποκατάσταση της ηγεμονεύουσας θέσης της κυρίαρχης ιδεολογίας μέσα στα ΑΕΙ. Από τη χρονική απόσταση που μας χωρίζει από εκείνα τα χρόνια, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι οι στόχοι αυτών των μεταρρυθμίσεων σε μεγάλο βαθμό επιτεύχθηκαν: δεν είναι μόνον ότι οι εκπρόσωποι της δεξιάς στους φοιτητικούς συλλόγους και τις συνελεύσεις έπαψαν να αποτελούν θλιβερές μειοψηφίες, είναι πριν απ' όλα ότι σε πολλές σχολές το κλίμα έχει ανατραπεί θεαματικά: για παράδειγμα, στις οικονομικές σχολές, καθώς απενοχοποιήθηκε κοινωνικά η επιδίωξη του επιχειρηματικού κέρδους και της ατομικής καριέρας στον επιχειρηματικό τομέα, εμφανίστηκαν

και έγιναν ιδιαίτερα δημοφιλή μαθήματα και κατευθύνσεις διοίκησης επιχειρήσεων, χρηματοοικονομικής διαχείρισης, κλπ., ενώ παράλληλα περιθωριοποιήθηκαν τα θεωρητικά μαθήματα με αναφορές στην κριτική της πολιτικής οικονομίας και τις σύγχρονες κριτικές θεωρίες(6).

Ωστόσο, η νίκη αυτή των καθεστωτικών δυνάμεων στα πανεπιστήμια δεν υπήρξε ποτέ πλήρης και οριστική. Οι εστίες αντίστασης και ριζοσπαστικοποίησης στα ΑΕΙ παρέμειναν ενεργές αν και σε λανθάνουσες συνήθως μορφές, τροφοδοτούμενες από υπόγεια κοινωνικά ρεύματα δυσaréσκειας και διαμαρτυρίας. Οι ίδιες οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις είχαν συχνά αντιφατικά αποτελέσματα. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της πολιτικής της μαζικοποίησης της ανώτατης εκπαίδευσης με τη δημιουργία νέων περιφερειακών ΑΕΙ και ΤΕΙ, η οποία από τη μια εκτόνωνε τις προσδοκίες των λαϊκών στρωμάτων για πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση και κοινωνική άνοδο, από την άλλη τροφοδοτούσε το νεολαιίστικο ριζοσπαστισμό, αφού η χαμηλού επιπέδου οργάνωση των νέων σχολών και τμημάτων, αλλά και η αγορά εργασίας που συναντούσαν οι νέοι πτυχιούχοι διέψευδε τις όποιες προσδοκίες.

Ισχυριζόμαστε ότι η πολιτική επιλογή της ίδρυσης ιδιωτικών πανεπιστημίων που πρωτοεμφανίστηκε την άνοιξη του 2006 με την ανακοίνωση της πρόθεσης αναθεώρησης του άρθρου 16, και που ουσιαστικά δεν αποσύρθηκε ποτέ από το προσκήνιο, αποτελεί τη μετεξέλιξη, σε συνθήκες κυριαρχίας του νεοφιλελευθερισμού, της ίδιας πολιτικής «εκσυγχρονισμού» (και επομένως, υπέρβασης της κρίσης) των Πανεπιστημίων που ακολούθησαν όλες οι αστικές κυβερνήσεις από το 1974 μέχρι σήμερα(7).

Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι η πολιτική αυτή δεν πήρε διαφορετικές μορφές στην πορεία του χρόνου, ανάλογα με τη συνολικότερη συγκυρία. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του Γ. Λιάνη, για παράδειγμα, με το Νόμο-Πλαίσιο του 1982, στόχευε στην αποκατάσταση της ιδεολογικής λειτουργίας των Πανεπιστημίων για την οποία μιλήσαμε προηγουμένως, κυρίως μέσω της ενσωμάτωσης των διάχυτων αιτημάτων εκδημοκρατισμού, της συμμετοχής των φοιτητών και των διοικητικών υπαλλήλων των ΑΕΙ

στη διοίκησή τους, κλπ. Η πολιτική επιλογή της ίδρυσης ιδιωτικών Πανεπιστημίων στοχεύει, όπως διαφαίνεται και από τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζει το ζήτημα και ο Α.Γ., στην υπέρβαση της κρίσης μέσω της περιθωριοποίησης της παρουσίας του λαϊκού ριζοσπαστισμού μέσα στα Πανεπιστήμια, η οποία θα επέλθει ως αποτέλεσμα πολλαπλών συνδυασμένων δράσεων. Σαν τέτοιες μπορούμε να δούμε:

- τη συρρίκνωση του αριθμού των εισαγόμενων φοιτητών στις Σχολές,
- την έμμεση υποβάθμιση της αξίας των πτυχίων των δημόσιων Πανεπιστημίων στην αγορά εργασίας μέσω της γενίκευσης των (ουσιαστικά ιδιωτικοποιημένων ελέω διδάκτρων) μεταπτυχιακών προγραμμάτων,
- την αναμόρφωση (για μια ακόμα φορά) της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης προκειμένου να εκτονωθεί σ' αυτήν ένα μεγαλύτερο μέρος της ζήτησης για ανώτατη ή απλά μεταλυκειακή εκπαίδευση(8), και τέλος,
- την αδειοδότηση της ίδρυσης Ιδιωτικών Πανεπιστημίων, που (ευσεβής πόθος των υποστηρικτών τους) θα πειθαναγκάσουν τα δημόσια Πανεπιστήμια μέσω του ανταγωνισμού να λειτουργήσουν σύμφωνα με τις «ανάγκες και την (τρέχουσα) ζήτηση της αγοράς εργασίας».

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι η πολιτική της αδειοδότησης ιδιωτικών Πανεπιστημίων, όπως και η στρατηγική του νεοφιλελευθερισμού συνολικά, στοχεύει και σε μια αναδιάταξη των ταξικών συμμαχιών, μέσω του προσεταιρισμού μερίδας των λαϊκών στρωμάτων που προσβλέπουν σε κοινωνική ανέλιξη μέσω ενός πτυχίου με αντίκρισμα στην αγορά εργασίας, για το οποίο είναι πρόθυμοι να καταβάλουν το ανάλογο οικονομικό τίμημα. Ας μην ξεχνάμε ότι καμιά από τις μεταρρυθμίσεις του νεοφιλελευθερισμού δεν θα είχε στεριώσει αν δεν είχε αποσπάσει τη συναίνεση τέτοιων μερίδων των μικροαστικών και των λαϊκών τάξεων.

Θεωρώ ότι η πιο πάνω κατανόηση της πολιτικής των ιδιωτικών Πανεπιστημίων είναι απολύτως βάσιμη, όχι γιατί κάτι τέτοιο

ισχυρίζεται ο (συχνά παραληρηματικός) Α.Γ., αλλά κατ' αρχήν γιατί έτσι έχουμε μια πολύ πιο πειστική ερμηνεία της επιμονής της πολιτικής εξουσίας (της δεξιάς και του ΠΑΣΟΚ με κάποιες αμφιταλαντεύσεις) στη μεταρρύθμιση της αδειοδότησης των ιδιωτικών Πανεπιστημίων, παρά τους γνωστούς πολιτικούς κλυδωνισμούς που παρήγαγε η αντιπαράθεση για το άρθρο 16 κατά την περίοδο 2006-7. Πράγματι, θα ήταν παράλογο να υποθέσουμε ότι όλος ο καυγάς γίνεται προκειμένου να εξυπηρετηθούν κάποιοι φιλικοί προς τη ΝΔ επιχειρηματίες που επιθυμούν να επενδύσουν στην ανώτατη εκπαίδευση, ή προκειμένου να ικανοποιηθούν κάποιοι ιεροφάντες του φιλελευθερισμού που θέλουν να δουν τον ανταγωνισμό δημοσίου – ιδιωτικού να εισβάλλει και στα ΑΕΙ. Το διακύβευμα, για το οποίο η πολιτική εξουσία επιστρατεύει για μια ακόμα φορά το σύνολο των εφεδρειών της, είναι πολύ κρισιμότερο: αφορά την οριστική εξάλειψη των εστιών αντίστασης στην ανώτατη εκπαίδευση, με τη διαμόρφωση ενός ριζικά νέου περιβάλλοντος απρόσκοπτης λειτουργίας της ως μηχανισμού μετάδοσης και αναπαραγωγής της κυρίαρχης ιδεολογίας. Και, υπ' αυτή την έννοια, αφορά τη μακροημέρευση της κυριαρχίας του συγκεκριμένου μπλοκ εξουσίας.

Κλείνοντας αυτό το σημείωμα, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι ο αγώνας που έχουμε μπροστά μας δεν τελειώνει με μια ενδεχόμενη ψήφιση νόμου υπέρ των ιδιωτικών Πανεπιστημίων, ούτε ακόμα και με μια πιθανή εγκατάσταση και λειτουργία τους. Το φοιτητικό κίνημα θα κριθεί στα επόμενα χρόνια (και) από την ικανότητά του να παρεμβαίνει στα πανεπιστημιακά πράγματα του δημόσιου Πανεπιστημίου, να ανοίγει ρωγμές, να υπερασπίζεται τη δημοκρατική λειτουργία του, να οικοδομεί σχέσεις αλληλεπίδρασης και διαλόγου με τα κοινωνικά κινήματα, και τελικά, σε πείσμα της στρατηγικής της νεοφιλελεύθερης αναμόρφωσής του, να «μπλοκάρει», με την έννοια που ορίσαμε πιο πάνω, τη λειτουργία του ως μηχανισμού διάδοσης και αναπαραγωγής της κυρίαρχης ιδεολογίας, πράγμα που σε τελευταία ανάλυση σημαίνει: να *βαθύνει την κρίση του*.

1 Το απόσπασμα αυτό από το μυθιστόρημα της Κάριν Στρουκ,

παρατίθεται ως κατακλείδα σε ομιλία του Ν. Πουλατζά με θέμα «Παιδεία και κοινωνικό περιβάλλον», που δόθηκε το Μάιο του 1975 στο ΕΜΠ.

<https://tvxs.gr/life-plus/paideia/paideia-kai-koinoniko-periba-llon-toy-n-poylantza-omilia-toy-prin-40-xronia/>

2 Αδωνις Γεωργιάδης: Ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων για να τελειώνουμε με την Αριστερά, <https://left.gr/news/adonis-georgiadis-idrysi-idiotikon-panepistimion-gia-na-teleionoyme-me-tin-aristera>

3 <https://www.ntua.gr/el/news/announcements/item/3856-anakoinosi-tou-symvouliau-dioikisis-tou-emp>

4 Α. Γεωργιάδης, στο ίδιο.

5 Για μια εκτεταμένη παρουσίαση των θεμάτων αυτών, βλ. Γ. Μηλιός, Εκπαίδευση και Εξουσία, 4η έκδοση, εκδ. Κριτική, Αθήνα, 1993, και Ανδ. Βλάχου, Επαναπροσδιορίζοντας τη διαδικασία της εκπαίδευσης στον καπιταλισμό, http://theseis.com/index.php?option=com_content&view=article&id=331:category-331&catid=81&Itemid=113

6 Για την ανατροπή αυτή του ιδεολογικού κλίματος μέσα στα Πανεπιστήμια θα πρέπει να αναζητηθούν και οι ευθύνες του φοιτητικού κινήματος των χρόνων της πασοκικής διακυβέρνησης, που σε μεγάλο βαθμό αναλώθηκε σε μια άγονη υπερπολιτικοποίηση, εγκαταλείποντας το πεδίο της παρέμβασης στην ίδια την κρίση του Πανεπιστημίου. Ωστόσο, ένα τέτοιο ζήτημα ξεφεύγει από τους στόχους αυτού του σημειώματος.

7 Η ειρωνεία της ιστορίας είναι ότι ενώ τόσο η μεταρρύθμιση Κουτσίκου, το 2006-7, όσο και η πιο πρόσφατη παρέμβαση με τη σύσταση της πανεπιστημιακής αστυνομίας το 2022, στόχευαν στην καταστολή του φοιτητικού ριζοσπαστισμού, τελικά το μόνο που κατόρθωσαν ήταν να τον αναζωπυρώσουν...

8 Η τεχνική – επαγγελματική εκπαίδευση, ένας ακόμα θεσμός του

«εκσυγχρονισμού» της μεταπολίτευσης, ως επιλογή μετά την εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση, παίζει σημαντικό ρόλο στη σταθεροποίηση της εκπαίδευσης ως μηχανισμού κατανομής των εκπαιδευόμενων στις θέσεις που προβλέπει ο κοινωνικός καταμερισμός εργασίας, αφού δημιουργεί πολύ νωρίς δυο «κυκλώματα» με διαφορετικό προορισμό για τους εκπαιδευόμενους, εξυπηρετώντας ουσιαστικά την αναπαραγωγή της ταξικής τους προέλευσης. Ωστόσο η αριστερά δεν διέκρινε ποτέ αυτή την κρίσιμη κοινωνική διάσταση του θεσμού της τ.ε.ε.